

Program RIZIKA

Úvodní informace

Podle *Zákoníku práce* je každý zaměstnavatel povinen vyhledávat *rizika*, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstraňování. Tato *rizika* lze definovat a vyhodnocovat v různých oblastech. Lze sem zařadit nejen pracovní rizika, rizika spojená s přepravou a skladováním, s nebezpečím vzniku požáru atd, ale i rizika vzniklá v důsledku nevhodného jednání na pracovišti. Jinými slovy lze hodnotit nežádoucí události, které mohou mít vliv na zaměstnance, životní prostředí nebo okolí.

Základem pro další práci v oblasti BOZP je *hodnocení rizik*. Toto hodnocení je třeba provádět průběžně a vždy v návaznosti na změny technických, organizačních a technologických podmínek. Prvním krokem v procesu hodnocení rizik je jejich *identifikace*. Je to proces rozpoznání nebezpečné situace, která by mohla být příčinou úrazu, onemocnění, poškození majetku nebo životního prostředí nebo obecně nežádoucí události.

Program RIZIKA slouží právě k vytvoření a správě databáze identifikovaných nebezpečí, hodnocení rizik a správě nápravných opatření.

Program RIZIKA

Program RIZIKA je víceuživatelskou aplikací s možností nastavení uživatelských práv pro jednotlivé volby aplikace a jednotlivé skupiny uživatelů. Funkce programu lze rozdělit do tří oblastí – číselníky, vlastní databáze identifikovaných rizik a export.

První oblast:

Aby bylo možné vytvářet databázi identifikovaných rizik, je nejprve nutné naplnit tzv. číselníky, seznamy dat, které budete při definování rizik opakovaně potřebovat.

Nejprve se definují jednotliví pracovníci vystavení riziku, resp. jednotlivé činnosti, při nichž rizika vznikají. Následně se definují jednotlivé systémy a subsystémy, tj. např. výrobní jednotky a jim příslušná pracoviště, v nichž budou rizika hodnocena a k nim se přiřadí příslušní pracovníci.

Dále se specifikují jednotlivé kategorie a druhy možných nebezpečí. Kategorie nebezpečí se vztahuje na určitou pracovní činnost a situaci – používání elektřiny, expozice chemickým látkám, organizace práce (mechanické, chemické, pracovní prostředí, nebezpečí radiace, apod.) a druhem nebezpečí se rozumí konkrétní nebezpečí, které se vztahuje k jednotlivým pracovním činnostem (uklouznutí, manipulace s náradím, s materiálem, hluk, omezený pracovní prostor, elektrický šok, kontakt s tekutinou, apod.)

Dalším krokem je definice algoritmu výpočtu úrovně rizika. Vlastní hodnota rizika je kombinací frekvence, pravděpodobnosti a závažnosti události, která by mohla nastat a je vyjádřena slovně a číselně, např. hodnota rizika 0 – bezvýznamné riziko, hodnota rizika od 9 – přijatelné riziko atd. Program umožňuje definovat až 5 různých algoritmů výpočtu, přičemž při změně výpočtu se automaticky přepočítá úroveň rizika všech neuzavřených, tj. stále existujících rizik.

Při hodnocení rizika se uvažuje i porušení předpisů. Program umožňuje vytvořit přehlednou databázi všech relevantních legislativních či interních předpisů, které se vztahují k definovaným rizikům.

Poslední částí v této oblasti jsou osobní ochranné pracovní pomůcky (OOPP). Zaměstnavatel má povinnost poskytnout osobní ochranné pracovní prostředky, pokud nelze dané riziko odstranit. Číselník vytvoří seznam všech poskytnutých OOPP v areálu celého závodu

Druhá oblast:

Plnění vlastní databáze rizik je možné po naplnění všech číselníků. Po rozkliknutí nabídky *Rizika – přehled rizik* se zobrazí předem definovaný pohled na vlastní databázi rizik. Jednotlivá pole této databáze lze přidávat a odebírat a následně uložit vlastní nastavení zobrazení databáze.

Tento přehled rizik lze třídit vzestupně a sestupně podle každého sloupce a je na něj možno aplikovat filtr, kde se pomocí výběru sloupců databáze a logických operátorů sestaví požadovaný algoritmus výběru, lze filtrovat i podle toho, zda je riziko neuzavřené či uzavřené, tj. stále existující nebo vyřešené/ zaniklé.

Zápis nového rizika (úprava stávajícího):

Při zápisu nového rizika se objeví okno s několika záložkami. V

- záložka **RIZIKO** – zapisované riziko se přiřadí k systému, pracovní činnosti, určí se kategorie a druh nebezpečí, charakterizuje se jeho zdroj a popíše se možné poškození lidského těla
- záložka **PŘIJATÁ OPATŘENÍ** – zápis opatření, která jsou přijímána pro snížení rizika na min. možnou míru + přehled o poskytnutých OOPP
- záložka **HODNOCENÍ** – vlastní výpočet číselného hodnocení rizika, aktuální algoritmus je zde pouze zobrazen, po provedení výpočtu je zobrazena výsledná číselná hodnota, při změně aktuálního algoritmu se automaticky přepočítají hodnoty všech neuzavřených rizik. Na základě číselného hodnocení se provádí jejich klasifikace srovnáním s intervaly hodnot úrovně rizika – bezvýznamné, přijatelné, minimální, zvýšená míra rizika, vysoká míra rizika a nepřijatelné riziko.

Při hodnocení rizika je uvažován i aspekt případného nesouladu s odpovídajícím právním předpisem, interním předpisem, normou atd. (znění jednotlivých předpisů ve formátu *.txt (textový soubor), *.doc (MS Word), *.xls (MS Excel) nebo *.pdf (Acrobat Reader) lze připojit k databázi).

- záložka **NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ** – udává, která opatření je nutno přijmout pro minimalizaci identifikovaných rizik, seznam chybějících OOPP. Zároveň se zde stanovují i termíny a odpovědnosti za jejich realizaci.

Po vyplnění termínu splnění nápravného opatření se riziko stává uzavřeným a aplikace nabídne vytvoření identické neuzavřené kopie rizika k jeho přehodnocení (snížení úrovně hodnoty rizika). Uzavřené riziko, tj. riziko, které má splněna nápravná opatření, je uloženo do databáze se všemi jeho charakteristikami platnými ve chvíli splnění nápravných opatření. Uzavřeným se stává riziko i tehdy, pokud dojde ke zrušení systému, do kterého dané riziko patří.

- záložka **POŽADAVKY** – umožňuje přiřazení legislativních a jiných požadavků relevantních k danému riziku, v dolní části je zobrazen přehled předpisů, ze kterých požadavky vyplývají
- záložka **PROGRAMY** – stanovuje jednotlivé programy, které mohou být přijímány pro snížení dopadu identifikovaných rizik. Podobně jako u nápravných opatření se zde definují Cíle, cílové hodnoty, zdroje, odpovědnosti a termíny
- záložka **DÍLČÍ ÚKOLY** – definuje jednotlivé dílčí úkoly, které vedou ke snížení daného rizika a stanovuje termíny a jednotlivé odpovědnosti
- záložka **POZNÁMKY** – slouží k připsání libovolných poznámek a komentářů vztahujících se k danému riziku.

Třetí oblast:

Poslední oblastí je Export databáze nebo jejích částí (číselníky apod.) do formátu MS Excel. Program RIZIKA nabízí dva druhy exportu – formátovaný a neformátovaný.

Formátovaný export umožňuje exportovat pouze vybraná pole a po exportu se vytvoří list s vybranými položkami. Formát takového výstupu je předdefinován a každé riziko začíná na nové stránce.

Neformátovaný export umožňuje zvolit si export z oblastí rizika, dílčí úkoly a OOPP. Vytvoří se vždy list souboru *.xls nadepsaný příslušnou exportovanou oblastí a v něm jsou zobrazena všechna pole databáze v neformátovaném tvaru tak, aby si jej uživatel mohl dále upravit podle svých požadavků.

Samostatnou částí je export číselníku OOPP. Program nabízí export podle systémů nebo podle pracovníků. Export do systému vezme všechny pracovníky v systému a jim přidělené OOPP, export podle pracovníků vezme typ pracovníka v celém závodu a k němu OOPP.

Registrace a administrace programu:

Jak již bylo řečeno, program RIZIKA je víceuživatelskou aplikací. Umožňuje definovat jednotlivé skupiny uživatelů a přiřazovat jim příslušná přístupová práva.

Plná verze programu vyžaduje registraci u společnosti ENACON s.r.o. Na základě HW konfigurace je vygenerováno identifikační číslo. Toto číslo uživatel sdělí společnosti ENACON a ta mu sdělí příslušné registrační číslo, které po vložení do programu RIZIKA umožní používat tento program bez omezení. Neregistrovaná verze programu, která zároveň slouží i jako DEMO-verze, je plně funkční, pouze omezena na 10 řádků databáze rizik.